

300 anys d'ocupació

300 anys de resistència

Presentació

Després d'una etapa de mínims, la Tanyada torna a aparèixer amb la voluntat de contribuir als debats teòrics, estratègics i organitzatius de l'esquerra independentista i els moviments socials dels Països Catalans.

Per començar, en aquest número de primavera-estiu de 2007 hem cregut oportú aportar alguns materials per al debat en relació a la campanya que amb motiu dels 300 anys de la batalla d'Almansa engegarà el conjunt de l'esquerra independentista, a mig camí entre la lluita per la recuperació de la memòria històrica i la lluita per un futur en llibertat.

També publiquem una anàlisi que vol aportar eines per al debat de cara a la construcció d'una plataforma reivindicativa que pugui articular un autèntic moviment per l'habitatge digne arreu dels Països Catalans.

Finalment, altres temes d'anàlisi són les Assemblees Nacionals que aquest hivern han celebrat algunes de les principals organitzacions independentistes, la Coordinadora d'Assemblees de Joves de l'Esquerra Independentista, Endavant i Maulets; les eleccions autonòmiques i municipals que aquest mes de maig es celebraran al País Valencià i el posicionament de l'independentisme i els moviments socials; i finalment, l'estat de la lluita de bona part del poble basc pel reconeixement dels seus drets cívics i polítics.

Esperem que aquesta Tanyada contribueixi al debat i a la necessària clarificació de idees en un moviment jove i cada vegada més nombrós com el de l'esquerra independentista. Si el present és de lluita el futur és nostre!

Índex

Assemblees nacionals a l'esquerra independentista	pàg. 3
La lluita per l'habitatge als Països Catalans	pàg. 5
Eleccions al País Valencià: tot seguirà igual	pàg. 7
Monogràfic: "300 anys d'ocupació, 300 anys de resistència"	
L'esquerra independentista en el 300 aniversari d'Almansa	pàg. 10
Països Catalans: dominació i lluita d'alliberament	pàg. 12
País Basc: la solució contínua sent política	pàg. 15

Edita: Endavant (OSAN)

Consell editor:

Comissió de comunicació d'Endavant.
propaganda@endavant.org

Locals nacionals

La Barraqueta: Carrer Tordera, 34 baixos, 08012, Barcelona. 93 213 90 71.

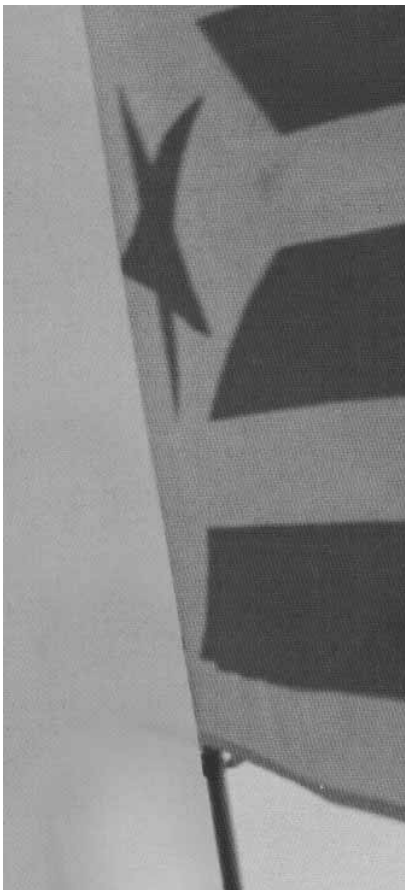
Racó de la Corbella: Carrer Ripalda, 20 baixos, 46003, València.

LLICÈNCIA CREATIVE COMMONS

Reconeixement no comercial sense obra derivada 2.5

Sou lliure de copiar, distribuir i comunicar públicament l'obra amb les condicions següents:

- Reconeixement: heu de reconèixer l'autoria de l'obra de la manera especificada per l'autor o el llicenciador.
- No comercial: no podeu utilitzar aquesta obra amb finalitat comercial.
- Sense obres derivades: no podeu alterar, transformar o generar una obra derivada d'aquesta.

Assemblees nacionals a l'esquerra independentista

La qüestió de l'habitatge és un dels punts calents de la lluita contra el capital als Països Catalans per dos motius fonamentals: en primer lloc perquè aquest problema mostra com el capitalisme converteix els drets universals en serveis sotmesos a la seva lògica mercantil; i en segon lloc perquè sorgeixen d'un sector econòmic, el de la construcció, que determina la forma de desenvolupament que el capitalisme pren a l'estat espanyol.

Aquest hivern han coincidit en el temps la celebració de les Assemblees Nacionals de tres organitzacions polítiques de l'esquerra independentista: Maulets, que la va celebrar a Argentona (Maresme) els dies 18 i 19 de novembre; Endavant, que la va realitzar a Carcaixent (la Ribera) i a Tarragona en dues parts el passat mes de desembre; i finalment la CAJEI, que va organitzar la seva assemblea nacional a Sabadell (Vallès Occidental), els dies 7, 8 i 9 de desembre.

Aquesta primavera, doncs, les tres organitzacions vénen de sortir de les respectives assemblees nacionals, el màxim òrgan de participació i decisió de la militància en els tres caos. Els diferents comunicats i resolucions fetes públiques denoten que existeix un bon nombre d'àmbits de treball i línies polítiques que tenen una base comuna. Endavant (OSAN) encara no ha fet públiques la redacció de les resolucions polítiques. Cal dir que l'organització va necessitar con-

vocar una segona part de la seva assemblea nacional per poder debatre 2 de les 8 ponències inicialment plantejades que per qüestió de temps no havia pogut afrontar durant la primera part.

Els debats en els quals s'han centrat les diferents assemblees nacionals han girat al voltant de qüestions que l'esquerra independentista en el seu conjunt ha anat treballant en els darrers temps, posant molt l'accent en les lluites per unes condicions de vida dignes per a les classes populars i en la defensa del territori, especialment des d'una perspectiva de denúncia de l'especulació. Sobre la qüestió central de la vertebració de l'espai polític independentista i la construcció d'instruments polítics unitaris per a l'esquerra independentista, les tres organitzacions han coincidit en remarcar la necessitat d'obrir espais per al debat i l'acostament entre les organitzacions sobre la base de la implicació en les lluites populars, especialment en la realització de

Destaquem

Sobre les CUP i la lluita municipal

A Carcaixent, Endavant analitzà el paper de les CUP en la construcció del moviment català d'alliberament nacional.

"Els independentistes no podem entendre la lluita municipal com el fet d'anar a gestionar una de les institucions de l'estat. La presència independentista als ajuntaments ha de comportar la denúncia de les limitacions de l'actual marc institucional i ha de ser un instrument de la lluita contra l'estat, de l'elaboració i posada en pràctica de propostes alternatives en camps com la lluita contra la precarietat, l'ecologia, l'urbanisme o la cultura; ha de ser un revulsiu i una caixa de ressonància de les reivindicacions populars i ciutadanes. L'acció municipal ha de vincular el conjunt del moviment d'alliberament nacional i ha de formar part de la seva estratègia. Només així la presència independentista podrà anar creixent de mica en mica.

Els principals objectius de la lluita municipal són:

- 1.- Involucrar nous sectors socials a la unitat popular; introduir-los al treball assembleari i al debat polític, a organitzar activitats i assumir responsabilitats. La idea és estendre la dinàmica del treball de base.
- 2.- Ampliar l'espai polític del moviment treballant temes que no s'havien tractat en profunditat com l'urbanisme, els serveis socials o la gestió d'infraestructures.
- 3.- Ampliar el suport social a la nostra línia combativa i rupturista. Això és possible realitzant un treball seriós i constant, denunciant la corrupció, el caciquisme i la mediocritat que regnen als ajuntaments i institucions del nostre país. Avui cap formació política defensa els interessos de les classes populars.
- 4.- En resum, bastir les bases de la democràcia popular catalana, a partir de l'articulació d'un contrapoder que representi els interessos de les classes populars catalanes i que estigui format i dirigit per elles mateixes. És l'única manera que els i les treballadores puguem agafar les regnes del futur col·lectiu del nostre poble. L'esquerra independentista no vol ser l'ala radical d'un projecte més ampli ni esdevenir la dissidència integrada al sistema, sinó un projecte polític rupturista i anticapitalista que defensi els interessos de les classes populars del país. Per això les CUP, autònomes en el seu funcionament i en la presa de decisions, han de mantenir-se integrades al conjunt del moviment, coincidint

campanyes polítiques que abastin tot el territori en comú.

En aquest sentit, cal destacar el que considerem el correcte plantejament, coincident en les tres organitzacions, que representa assumir la necessitat de fer de la lluita quotidiana en comú el camí per avançar en la vertebració de l'esquerra independentista, com a aplicació del principi que determina la importància cabdal de la pràctica concreta en l'activitat política: és en el transcurs de la lluita quan sorgeixen els debats polítics que permetran avançar, el moviment es fa caminant.

El treball en comú al voltant d'aspectes que preocupen i afecten la majoria de la població, com són la qüestió de l'habitatge o les conseqüències derivades de la precarietat laboral com

social en general, no deixa de ser un senyal de maduresa política important en un moviment que necessita demostrar que és capaç de ser una eina de lluita al servei de les classes oprimides i no pas un sector tancat en debats estratègics plantejats com una hipoteca per a l'acció i el treball al sí de la societat catalana. Sense menysprear la necessitat d'aclarir aspectes de caire estratègic, per tant, es constata la prioritat del treball polític a prop dels problemes de les classes populars com a primer pas per a bastir un espai polític sòlid i un referent de lluita per al poble, per part d'una esquerra independentista que ha de demostrar que pot respondre a les demandes i necessitats polítiques de les classes populars catalanes.

En el cas concret d'Endavant, la ponència política aprovada planteja la necessitat de continuar implicant-se en les lluites populars, prenent com

a eixos d'actuació la lluita antipatriarcal, la lluita per l'habitatge i la lluita pels drets de les persones immigrades, amb l'objectiu d'elaborar i aportar-hi un discurs independentista i socialista.

Entenem que aquesta última qüestió, la de la realitat de la immigració i els canvis socials i culturals que implica en la societat catalana, és sens dubte un àmbit d'actuació política cabdal per a les formacions que es reclamen d'esquerreres. Cal tenir en compte que la societat catalana de principis de segle XXI és una societat molt

poc cohesionada, amb unes classes populars amb escassa consciència de classe i nacional, amb ràpids i profunds canvis demogràfics i socio-econòmics que sense una resposta i discurs d'esquerreres que aconseguixin explicar-los degudament a les classes

populars en conjunt podrien deixar el terreny adobat per al feixisme, el racisme i, en definitiva la divisió dels treballadors dels Països Catalans. I justament aquests són els únics interessats en un projecte independentista i socialista.

Oferir alternatives polítiques i ser útils per contribuir a resoldre els aspectes més bàsics d'una vida amb un futur cada vegada més incert, la causa del qual rau en la voluntat del sistema capitalista d'ampliar al màxim el guany econòmic a costa de l'empobriment de la majoria de la població. Ser una eina útil a l'abast de les classes populars, oberta als seus problemes i a les seves inquietuds, fomentant el pensament crític i el compromís militant són les úniques eines de què disposem – i no són poques – per tal de seguir construint uns Països Catalans nous, independents, socialistes i de persones lliures.

“les diferents AN han girat al voltant de les lluites per unes condicions de vida dignes per a les classes populars i la defensa del territori, especialment des d'una perspectiva de denúncia de l'especulació”

La lluita per l'habitatge als Països Catalans

La qüestió de l'habitatge és un dels punts calents de la lluita contra el capital als Països Catalans per dos motius fonamentals: en primer lloc perquè aquest problema mostra com el capitalisme converteix els drets universals en serveis sotmesos a la seva lògica mercantil; i en segon lloc perquè sorgeixen d'un sector econòmic, el de la construcció, que determina la forma de desenvolupament que el capitalisme pren a l'estat espanyol.

1- L'habitatge dins la lògica del capitalisme

La problemàtica de l'habitatge mostra amb claredat la necessitat del capitalisme de subsumir a la forma mercaderia totes i cada una de les relacions socials sense excepció. En aquest procés, un bé social necessari queda reduït a la lògica mercantil generant discriminació per la renda, exclusió i marginació.

La qüestió de l'habitatge mostra obertament una contradicció que és essencial al sistema: la impossibilitat de conjuminar la lògica del lliure mercat amb la lògica jurídica garantista que emana de la Constitució i altres textos legals internacionals. La forma com la pràctica política, econòmica i jurídica resol aquesta contradicció (posant el dret a la propietat per sobre del dret a l'habitatge) mostra de manera descaïnada l'estat, la "democràcia", les lleis i el poder judicial com l'instrument de classe que són.

Des del punt de vista econòmic es manifesta en aquest cas la gran mentida de l'economia de mercat com a sistema capaç de cobrir les necessitats dels ciutadans, reduïts a la pràctica a simples -consumidors. Cal tenir present, a més, que des del punt de vista de la lluita obrera contra l'explotació en el treball, l'estat de coses en el camp de l'habitatge genera una dependència en els treballadors que obliga a acceptar les formes més intenses d'explotació.

La funció d'un moviment socialista en aquest context consisteix a fer comprendre (amb el discurs i amb l'acció) a la majoria social que entén

el capitalisme com la única forma possible d'organització econòmica que el capitalisme és precisament la garantia que el dret a un habitatge digne, legalment reconegut, no pugui mai fer-se efectiu.

Amb el discurs mitjançant anàlisis econòmiques serioses i la superació d'un cert discurs que es limita a exigir un habitatge sense qüestionar el paper d'aquesta qüestió dins l'estructura econòmica dels Països Catalans.

Amb l'acció mitjançant reivindicacions de caràcter reformista (és a dir, que no impliquin una destrucció global del règim de propietat capitalista que avui no es plantegen les pròpies classes treballadores), la creació d'estructures organitzatives que garanteixin la continuïtat i la força real d'aquestes reivindicacions i la potenciació d'una dinàmica desobedient al

respecte, dinàmica de la qual el moviment d'ocupació n'és la forma més reeixida.

Aquest treball pretén analitzar els factors econòmics i ideològics que condicionen la lluita per l'habitatge als Països Catalans, així com aportar elements d'estratègia i de discurs per l'esquerra independendista i pel moviment social que s'està desenvolupant.

L'habitatge dins la lògica de l'Estat Espanyol. Els sectors econòmics relacionats amb la construcció i l'especulació immobiliària són els més dinàmics en un Estat que ha assumit el

desmantellament dels sectors primaris (tant industrials com agrícoles). Això fa que la qüestió de l'habitatge prengui formes especialment agressives per a les classes populars. Mentre en altres estats europeus on l'economia no depèn de manera tant directa del desenvolupament d'aquests sectors és possible desenvolupar polítiques socials més moderades, a l'Estat

Espanyol aquesta és la via més important d'obtenició de plusvàlua i, per tant, de manteniment del creixement econòmic.

Aquesta lògica econòmica de l'Estat Espanyol li impossibilita enfocar aquest problema incidint en el parc d'habitatges ja existents. És per aquest motiu que en les previsions de l'administració massa sovint es planteja la necessitat de construir habitatges bandejant el fet que ja hi ha prou habitatges buits per a respondre a la demanda existent. D'aquesta manera s'intenta reconduir la qüestió a un cert negoci entre els ajuntaments i les constructores el resultat del qual és una transferència de capital públic a mans privades.

La funció d'un moviment d'alliberament nacional en aquest context és promoure un projecte de construcció nacional que dugui com a element indèstria la destrucció del règim capitalista de propietat del sòl. Més en concret, ha d'analitzar la qüestió des d'un punt de vista nacional i promoure estructures d'abast nacional per a dur endavant la lluita per fer efectiu el dret, només formalment reconegut, a un habitatge digne. A un nivell més estratègic plantejar aquest projecte nacional amb l'objectiu de salvar el teixit industrial i agrícola encara existent malgrat la greu crisi desmarcant-se de la lògica del capitalisme espanyol que no planteja alternativa a la terciarització i a la dependència del centre econòmic de la Unió Europea que se'n deriva.

Eixos bàsics d'una estratègia reivindicativa

En la mesura que és necessari encetar una dinàmica reivindicativa que es marqui objectius que els treballadors catalans percebin com a assolibles, és lògic que aquesta inclogui l'exigència a les institucions de garantir el dret a l'habitatge a tots els ciutadans. En aquesta línia cal adreçar-se especialment als sectors més desfavorits per l'especulació.

Concretament a aquells pels quals la impossibilitat d'accedir a un habitatge és una barrera insalvable per a la seva emancipació (dones, jovent) o per a la seva integració (immigrants).

En termes generals, es podria plantejar un programa reivindicatiu que exigeixi:

- la conversió del sòl en patrimoni social
- l'expropiació com a forma legítima de garantir un dret bàsic.
- construcció en un breu espai de temps en aquell sòl que romangui en mans privades sense sortir al mercat
- la incidència del sector públic en el parc d'habitatges buits, prioritzant aquesta línia per sobre de la construcció d'habitatges, la qual cosa entra en contradicció amb els interessos del sector de la construcció. Això inclou taxes altes sobre l'habitatge buit i control permanent per què l'habitatge buit surti al mercat
- la prioritació del parc públic d'habitatges de lloguer enfront de l'estratègia habitual basada en l'habitatge públic de protecció oficial. La tasca de l'administració no és ajudar a adquirir un habitatge en propietat. Això fomenta el marge especulatiu de bancs i immobiliàries. D la mateixa manera cal exigir la promoció pública directa, enfront de la promoció privada que encareix l'habitatge artificialment. Amb l'habitatge públic de lloguer es posa la qüestió de l'habitatge fora de la lògica del mercat i la propietat privada.
- l'ampliació del percentatge mínim de sòl públic
- la reconstrucció d'edificis que no compleixin les condicions mínimes d'habitabilitat

Aquestes reivindicacions cal socialitzar-les de tal manera que es percebi la lògica interna que les uneix, és a dir, que tots som propietaris de la ciutat, de la vila, en definitiva, del país on vivim i que el dret a l'habitatge ha de passar de ser un dret escrit a ser un dret efectiu. L'exigència de fons consisteix a palesar que és obligació del sector públic garantir el dret a l'habitatge i que això no és possible sense avantposar el dret a l'habitatge al dret a la propietat.

Tot aquest camp de mesures que podríem anomenar "reformistes" (formalment compatibles amb el manteniment del règim capitalista de la propietat) són, però, en conjunt inassumibles pel sistema capitalista (molt particularment en la forma que aquest sistema pren a l'Estat Espanyol). No és possible per tant esperar que la simple mobilització pugui arribar a assolir-les. Calen estructures que exercixin el control necessari sobre l'administració en cas que aquesta es veïés obligada a respondre total o parcialment a aquestes reivindicacions. L'única via per a assolir aquests objectius és:

a) La creació (o l'enfortiment de les ja existents) d'estructures organitzatives que vinculin entre ells els sectors afectats.

- Els llogaters, que a banda dels alts preus que han de pagar, pateixen les estratègies mafioses de les immobiliàries en forma de mobbing.
- El moviment d'ocupació, que és la punta de llança d'aquesta lluita en la mesura que qüestiona directament el règim de propietat i pateix les formes més explícites de repressió. Cal que l'El impulsi aquesta pràctica malgrat la duresa de la repressió, els mecanismes cada cop més flexibles per a realitzar els desallotjaments i la degradació ideològica del moviment amb el perjudici que això implica sobre la seva projecció social. Aquests factors tenen conseqüències molt negatives a curt termini, però són un índex claríssim de l'eficàcia de l'ocupació com a arma de desobediència contra la lògica del capital.

És cert que la qüestió de l'habitatge està en el centre del debat polític per què els preus dels pisos, de lloguer i de compra, són desproporcionats al poder adquisitiu dels catalans. Però no ho és menys que en bona part hi és també per què el moviment d'ocupació l'hi ha posat i ho ha fet en els termes correctes: qüestionant la propietat privada i no demanat polítiques compassives; mostrant un camí d'autoorganització i desobediència que no espera regals dels gestors "progressistes" de les institucions. Per tant, el què cal en una conjuntura com aquesta és fer un salt endavant en les estructures organitzatives: més i millor suport antirepressiu, més i millor difusió dels plantejaments subjacents a l'ocupació, major politització del discurs enfront d'aproximacions tribals i existencials que allunyen l'ocupació dels treballadors.

- Les persones amb un perfil socio-econòmic que justificaria el seu accés a habitatge protegit però no ho aconsegueixen. Cal tenir present que la política d'habitatge públic protegit respon sovint més a les necessitats de ciutadans amb una capacitat econòmica mitjana que a les de ciutadans amb un problema real i greu per a garantir el seu dret bàsic a l'habitatge.
- Els joves. La seva emancipació depèn de l'accés a l'habitatge. Un cop ho han fet la necessitat de mantenir un habitatge per sobre de les seves possibilitats econòmiques reals els condueix a acceptar sense resposta els nivells d'explotació que el patró consideri convenients en cada cas.

b) Vincular aquesta lluita amb la impugnació del sistema capitalista en el seu conjunt, és a dir, amb una estratègia socialista i revolucionària.

Eleccions al País Valencià: tot seguirà igual

El 27 de maig les valencianes estem cridades, ritualment, a renovar el nostre "compromís democràtic". És dia de festa.

Ajuntaments, diputacions i Corts renovaran, ni que siga nominalment, els seus inquilins. Les treballadores explotades, les joves precàries, les estudiants massificades, les jubilades depauperades, les immigrants silenciades, tenim l'oportunitat de donar la nostra opinió. Sembla un conte.

Ens juguem alguna cosa, les treballadores?

Ara bé, què hi pintem nosaltres en aquesta representació, quan els dos partits majoritaris, PP i PSOE, representen els mateixos interessos i, conseqüentment, el mateix projecte polític? El primer és la cara agressiva, descamada; el segon, la vesant més amable. Darrere de les dues, però, no podem obviar que es troben els mateixos constructors, promotors, empresaris, banquers i financers. Hi ha, doncs, alguna possibilitat real de transformació o el que ens proposen aquestes eleccions és un simple continuisme amanit amb algunes engrunes de canvi estètic?

El que ens podem jugar en les properes eleccions autonòmiques no és un model de país i societat, sinó les cares de qui el gestionarà; així, aquestes eleccions només es presenten com una baralla entre les dues fraccions de l'oligarquia per veure qui calfa la butaca presidencial. Bipartidisme decimonònic amb regust postmodern.

Només hi ha una opció de transformació: la lluita i l'autoorganització popular

Així les coses, per al conjunt dels moviments populars avui es presenten tres opcions davant la situació d'emergència nacional i social que viu el País Valencià:

- A) Creure que de la gestió del PSOE podran venir algunes solucions
- B) Influenciar al PSOE per l'esquerra, mitjançant la consolidació d'un espai progressista articulat al voltant d'Esquerra Unida i del Bloc Nacionalista Valencià.

C) Mantenir la seua autonomia política i continuar construint un pol de contestació social, autoorganització i anàlisi radical dels problemes sistèmics del País Valencià.

I tenir clares quines han de ser les postures dels moviments populars i revolucionaris és fonamental per a actuar amb claredat en els propers mesos. El PSOE sap que per a tomar a governar la Generalitat Valenciana necessita de quatre premisses: mobilització ciutadana, una aliança electoral a l'esquerra del PSOE, una oposició visible per part del PSOE i la pèrdua de credibilitat del PP

La mobilització ciutadana. La clau

De tots els requisits plantejats per a foragitar el PP de les institucions que controla, el de la mobilització ciutadana és clarament el fonamental, tant per a aquells que consideren aquesta mobilització com un simple recurs, conjuntural i manipulable, per a aconseguir els seus interessos electorals immediats, com per als que creiem que en la mobilització popular estan els fonaments de la creació del poble treballador català com a subjecte polític capaç de decidir.

El PSOE necessita excitar, crear un estat d'opinió contrari al PP, per tal de visualitzar-se com a alternativa de govern. Així, no ha dubtat ni dubtarà a estimular qualsevol manifestació multitudinària de la qual puga treure rendibilitat, o a donar veu en els mitjans de comunicació que controla a aquelles lluites que, en un altre moment, serien silenciades. No podem oblidar, en aquest sentit, les enormes pressions que va exercir, mitjançant Acció Cultural del País Valencià, per a la concreció del pacte electoral Bloc-EU.

"En les properes eleccions autonòmiques no ens juguem un model de país i societat, sinó qui el gestionarà"

Vistes així les coses, les lluites socials i moviments populars hem d'aprofitar el període electoral com a altaveu de les nostres propostes i reivindicacions, però ser conscients també de la possibilitat de ser manipulats si el missatge polític no és clar, contundent i ben contextualitzat. Per a fer mal al PP, el PSOE és capaç de dir que sí a moltes coses, ja que l'ambigüitat és una de les seues estratègies.

Bloc-EU: el pacte de la supervivència

El segon element decisiu per a la derrota pepera és la consolidació del pacte entre el Bloc Nacionalista Valencià i Esquerra Unida, al qual s'han afegit alguns dels partits verds, i que han anomenat Compromís pel País Valencià. Aquest pacte en principi serà autonòmic, ja que a les principals ciutats del país la militància d'EU ha rebutjat coalitzar-se amb el BNV, desvelant les febleses i, sobretot, les suspicàcies i reserves que provoca l'aliança al sí dels dos partits.

El PSOE sap que necessita la mobilització electoral dels sectors situats a la seua esquerra, ja siga nacionalment com social, i il·lusionar-los amb un suposat projecte de canvi. Necessita aglutinar i aprofitar al màxim els més de 200.000 vots que aquesta coalició podria aconseguir. De l'altra banda, aquests dos partits han vist el pacte com el seu flotador en temps de dificultats. Esquerra Unida baixa electoralment (no arriba al 6%); el Bloc puja, però no el suficient (es queda a les portes del 5%). Els del Bloc, en definitiva, han recuperat Joan Fuster "o ara o mai!", i d'aquí el seu disgust davant la negativa d'EU a establir coalicions a les capitals, especialment a Alacant i València.

Així les coses, si bé el pacte pot concretar un gran espai progressista i valencià, no significa un gran avanç polític, ja que han primat els interessos

electoralistes d'uns i altres per damunt d'una proposta real de transformació i de visualització de les lluites socials. I aquest és el seu perill, l'escassa credibilitat d'una coalició que cada vegada recorda més a la munyida en 1986 i que va acabar en un trencament del grup parlamentari que EU i la llavors Unitat del Poble Valencià van poder aconseguir.

En aquest sentit, cal valorar la decisió d'Esquerra Republicana de no incorporar-se a aquest pacte. I és que ERPV, de moment, no té les urgències electorals i monetàries d'EU

o del Bloc. La seua estratègia pot ser a mig termini mentre les coses vagen bé al Principat o al Parlament espanyol: hi ha diners i una certa visibilitat política – molt mal aprofitada per cert – car el president d'ERPV és el portaveu d'Esquerra a Madrid. Així, ERPV aprofitarà aquestes eleccions per a consolidar la seua bossa de vots, créixer en implantació i augmentar la seua presència pública. En definitiva, fer un avanç orgànic a costa de les contradiccions del Bloc i de les mancances polítiques del pacte electoral.

Una oposició inepta que no és oposició

El tercer requisit per a l'arribada del PSOE al Palau de la Generalitat és, si és possible, més difícil de concretar. En efecte, l'oposició que estan exercint els de Joan Ignasi Pla és de vodevil. Per fer riure. Tova, sense substància. Com la que Zapatero li feia a Aznar, cal dir. I aquí radica el veritable assumpte de fons: el PSOE no té a oferir res de diferent. És el PP amb altres sigles, cares somrients i posat afable. La seua oposició no és dura perquè estan ben d'acord amb les polítiques des-

"Els moviments socials han de mantenir la seua autonomia política i construir un pol de contestació social, autoorganització i anàlisi radical"

plegades per la Generalitat Valenciana des de 1995. El PSOE dóna suport a la destrucció del territori, i a la corrupció generalitzada. Vegeu sinó els Plans Urbanístics aprovats per municipis controlats pel PSOE com els d'Orxeta, Finestrat o Callosa, o l'actuació corrupta de l'alcalde socialista de Catral.

Un PP corrupte i dividit, però consolidat al poder

El quart requisit és fonamental, però depèn únicament del comportament del Partit Popular. De moment, les baralles internes entre zaplanistes i campistes, dues fraccions de poder al sí del PP alacantí, han erosionat la credibilitat del PP, però de ben segur que el partit tocarà a l'ordre i la dirigència pepera sabrà arribar a un acord. L'eterna disputa entre els seguidors de Zaplana i els de Camps s'ha reproduït en les darreres setmanes pel control del Consell d'Administració de la CAM (Caixa d'Estalvis de la Mediterrània), segona caixa valenciana i murciana; al mateix temps, l'elaboració de les llistes municipals ha provocat greus disputes, especialment a poblacions mitjanes com ara Sueca, Gandia, Dénia i Benidorm, on els defrenestrats han amenaçat amb la presentació de llistes independents.

Tot això no deixa de ser fum de mascletà. Si ara s'estan jugant els llocs a les llistes electorals i als consells d'administració, en uns mesos es jugaran les poltrones governamentals o les cadiretes de l'oposició. L'experiència a l'estat ja la coneixen, així que en perillar la seua posició dirigent el PP sabrà quadrar les seues fraccions i remar en la mateixa direcció. Si el PSOE espera governar el País Valencià per la descomposició interna del PP, pot esperar de llarg. La fractura interna, llevat d'algunes excepcions locals, només es podrà produir amb la pèrdua del govern i, per tant, amb el pas a les llistes de l'Inem dels milers de familiars i amics col·locats a les institucions valencianes.

Un altre element que distorsionarà la imatge del PP a les eleccions municipals i autonòmiques és la corrupció generalitzada a les institucions valencianes. Actualment, estan processats per corrupció els alcaldes d'Alacant, Torrevella i Oriola, així com el president de la Diputació de Castelló. L'alcalde de Vila-real ja ha estat condemnat i, a despit, s'ha vist obligat a dimitir.

La destrucció del territori, l'aprovació de plans urbanístics, així com la paralització d'altres resulta un argument perillós per al Partit Popular, que a poc a poc està sabent contrarrestar amb el nomenament d'Esteban González Pons com a conseller de Territori i el desplegament d'una intensa campanya propagandística, que té en la celebració de la Copa de l'Amèrica el seu eix vital. El PP ha utilitzat els grans i milionaris events (vista del Papa, debut de Fernando Alonso, inauguracions dels edificis de la Ciutat de les Ciències) per a ocultar les seues misèries. Ho està aconseguint, no debades està gastant una autèntica milionada en autopromoció: la pròpia Conselleria de Sanitat es gastarà pròximament més de tres milions d'euros en campanyes propagandístiques. I lògicament, la campanya contra TV3 forma un dels nuclis centrals de la campanya electoral del PP.

300 anys d'ocupació, 300 anys de resistència

En aquest primer número d'aquesta quarta època, des del consell de redacció de la Tanyada hem volgut fer-nos ressò de la campanya que l'esquerra independentista ha endegat aquest any amb motiu del 300 aniversari del cicle de derrotes que entre 1707 a Almansa i el 1715 a Mallorca han determinat en gran mesura un present d'ocupació militar, dominació política, assimilació cultural i opressió econòmica.

Aquest monogràfic inclou dos treballs en relació a la campanya "300 anys d'ocupació, 300 anys de resistència". El primer dels dos, més breu, explica i contextualitza la campanya en el marc del procés de confluència de l'esquerra independentista, la perspectiva de les organitzacions i els continguts que es volen treballar al llarg de la campanya. La lluita per la memòria històrica d'una banda, i la denúncia de la imposició cultural, política, social i territorial per part dels estats opressors, són els dos eixos fonamentals que en aquest article es desglossen. El segon treball és una síntesi sobre els aspectes culturals, socioeconòmics i polítics dels nostres darrers 300 anys d'història. Parla, per tant, sobre la història de la dominació espanyola sobre els Països Catalans. Però també, lògicament, de les lluites que aquesta dominació han generat en la seva contra.

L'esquerra independentista en el 300 aniversari d'Almansa

L'efemèride que celebrem aquest any és alguna cosa més que l'aniversari d'una batalla o altra. És una oportunitat per fer un exercici de memòria història, per convidar el conjunt del nostre poble a pensar sobre les conseqüències d'uns fets que tingueren lloc fa 300 anys, però que marquen un present d'ocupació, però també de resistència. L'esquerra independentista ha entès la importància d'aquesta oportunitat, i per això l'afronta unida.

enguany es celebraran els primers tres-cents anys de l'ocupació militar i política espanyola sobre els Països Catalans. La Guerra de Successió, que ha tingut diferents interpretacions i enfocaments històrics, sovint ha estat presentada com un conflicte bèl·lic en el context d'una reorganització política europea. També ho ha estat com una disputa dinàstica que tingué el seu escenari natural en la península Ibèrica. En alguns moments, fins i tot s'ha presentat com una conflagració entre les nacions que composaven la monarquia hispànica. En qualsevol cas, i malgrat que la Guerra de Successió, que es va desenvolupar entre el 1701 i el 1715, pugui tenir molts d'aquests elements, el fet és que va traure a la llum les contradiccions de caire nacional i social que ja havien començat a incubar-se arran la unió dinàstica de les corones de Castella i Catalano-aragonesa des de finals del segle XV. Una unió dinàstica que consolidava el projecte nacional castellano-espanyol d'abast peninsular però que encara tenia molt camí a fer.

De fet, el component social del conflicte, que es va manifestar amb tota la seua cruïlla durant la guerra, no va ser més que la continuació dels intermitents esclats socials que havien sacsejat els Països Catalans al llarg dels segles anteriors. Les reivindicacions de les Germanies de València i Mallorca d'inici del XVI, els fets de la Revolta dels Segadors del 1640 i, en especial, els esdeveniments de la Segona Germania, encara recents, de 1693, no trigarien gaire a aflorar i escampar-se amb rapidesa per tot el país a partir del 1705. En aquest sentit, el fet que va diferenciar clarament la guerra de successió als Països Catalans respecte de Castella, fou precisament la influència d'un procés de llarg abast i on s'interconnectaven els conflictes socials amb els greuges de caràcter institucional i econòmic, i generats per una administració al servei dels interessos de l'oligarquia castellana del moment. Totes aquestes contradiccions, a la llarga i amb l'a-

juda dels fets de la guerra, van ser determinants per la formació de l'embrió d'un bloc nacional català, caracteritzat principalment per la seua oposició a Castella i, en menor mesura a França.

Després del 25 d'abril de 1707 i fins a finals de 1715, amb la caiguda de Mallorca, els castellans enfocaran aquesta la guerra com una guerra de conquesta amb l'ocupació militar del país. Aquest fet, unit amb unes mesures repressives molt amples i que abastaren totes les classes socials, ajudarien, a llarg termini, a la construcció d'una memòria històrica nacional comuna a tots els Països Catalans i que s'ha mantingut fins el present en forma de dites, costums de la cultura i altres elements populars. Molts d'aquests ja van ser arreplegats i aprofitats pels naixents moviments polítics i culturals nacionals catalans des de finals del segle XIX, molt entestats en enfocar el seu discurs en la glorificació del passat, foral o conquistador.

Segurament, aquest fet és una de les causes que van motivar que el moviment independentista d'arrel marxista s'ha trobat tradicionalment en una certa incomoditat per reivindicar alguns fets del seu passat històric. Amb l'actual conjuntura, però, l'esquerra independentista ha de mostrar la seua maduresa per impulsar una campanya de reconeixement i record dels 300 anys d'ocupació espanyola sobre el nostre país. Hui en dia, els temps ja han canviat, i malgrat que pugam reconèixer l'aportació feta, en el seu moment, pel moviment político-cultural de la Renaixença, els objectius de l'esquerra independentista són uns altres, i ho són més encara quan el discurs polític dels últims anys ha estat mediatitzat per les reformes dels estatuts, els compromisos electorals i la justificació de les opcions d'aquells que s'autonomenen nacionalistes en reforçar polítiques espanyolistes a l'àmbit autonòmic i estatal. Discursos i pràctiques que, en definitiva, no ha deixat de ser la justificació per

manent de l'impossible encaix dels Països Catalans a dins el projecte nacional espanyol.

Un element fonamental que ajudarà a la campanya de denúncia dels 300 anys d'ocupació espanyola ha estat el de les dinàmiques de treball de l'esquerra independentista a l'últim any. En aquest sentit, la Campanya Unitària per l'Autodeterminació, va assentar un precedent molt valuós. La C.U.A., tot i el seu limitat abast social, va suposar una aposta molt clara per encarar la confluència de les organitzacions que conformen el moviment independentista en base al treball unitari en campanyes d'àmbit nacional. La campanya que encetem aquest 2007 conté elements que reforçarien i fins i tot millorarien aquest línia. En primer lloc per tractar-se d'una campanya de molt llarg abast en el temps i no circumscrita a una data molt conjuntural i que, en el cas de la C.U.A. foren els processos d'aprovació dels nous estatuts autonòmics. Si bé és clara la significació del 1707 (pels tres segles de la batalla d'Almansa, la caiguda de la major part del País Valencià i de les comarques lleidatanes o la promulgació del Decret de Nova Planta), també és cert que aquesta data, justament perquè recorda una guerra d'ocupació amb desfetes, revoltes, ocupacions, cremes de ciutats i devastacions de tot tipus que es va perllongar durant vuit anys, el què ens dona és molt de temps per assentar i arrelar els objectius de la campanya per la nostra geografia. No podem perdre la perspectiva que malgrat que la major part del país va sucumbir entre el 1707 i començaments del 1709, l'altra part restant ho féu de manera periòdica els anys posteriors, especialment el 1714 i el 1715.

Un altre fet important és el de recordar uns esdeveniments que, en succeir-se al llarg de tota la geografia catalana, ajudaria molt a la planificació i adaptació de celebracions de caire local, i això sense perdre la perspectiva nacional. Creguem que

ha de ser precisament l'àmbit local, la base des d'on es materialitzen les dinàmiques de treball unitàries dels agents de l'esquerra independentista. Així i tot, la campanya també hauria de marcar un calendari de mobilitzacions nacionals que, triades sobre dates molt concretes i amb una significació especial, servirien per reimpulsar-la de manera cíclica, i enfocar-la des de determinades perspectives. Mobilitzacions d'aquesta mena, que haurien de comptar inexorablement amb el compromís de tots els agents de l'esquerra independentista, serien d'utilitat per dur el discurs a diferents indrets del país, a més de ser una demostració que l'independentisme és gran, te força i capacitat d'actuar al carrer més enllà de les diades tradicionals. Un abast temàtic farcit d'elements socials, culturals, repressius i polítics en general, i en especial en base a la reivindicació dret a l'autodeterminació, també hauria d'ajudar, creguem, al treball amb sectors socials i polítics més enllà dels exclusivament independentistes, però que siguin receptius a totes aquestes qüestions.

Aquest 2007 i en els anys futurs, les i els independentistes no hem de demanar recuperar furs, drets forals o "harmonioses" solucions federals amb Espanya. Els i les organitzacions polítiques, juvenils i sectorials del nostre moviment hem de reivindicar la memòria històrica de la persecució i repressió, social, cultural i política patida pel nostre poble i la seua lluita constant per sobreviure. A més a més ho hem de fer fent visible i ressaltant, al mateix temps, la nostra exigència del dret a l'autodeterminació, és a dir a el nostre dret decidir quin model de societat i país volem. Així, d'aquesta manera, estarem lligant els nostres objectius estratègics, la lluita per la independència i la construcció del socialisme a un sentiment que encara roman latent a bona part de la societat dels Països Catalans, el de patir les conseqüències dels fets que passaren ara fa tres-cents anys.

Destaquem

Més coordinació

El darrer 11 de març va celebrar-se a Tortosa una reunió en què participaren algunes de les principals organitzacions independentistes: Maulets, la CAJEL, el SEPC i Alerta Solidària, a més d'Endavant. La reunió es va celebrar a proposta de Maulets per donar resposta a un document elaborat, discutit i aprovat en la seva darrera Assemblea Nacional.

De resultes de la reunió es confirmà la voluntat de les organitzacions és construir un marc de coordinació estable la base de la qual serà el treball de carrer. "300 anys d'ocupació, 300 anys de resistència", proposada per Endavant, serà la primera campanya que es tirarà endavant des d'aquest àmbit.

Organitzativament, això implica reunions periòdiques de coordinació, un acord per acompanyar i coordinar els ritmes interns dels diferents òrgans de direcció nacionals i territorials de les organitzacions, i la creació de comissions de coordinació entre els representants de les organitzacions que treballaran qüestions com propaganda, relacions amb la premsa, formació i organització pròpiament.

Una de les línies centrals és en el camp de la formació, partint d'una proposta força ambiciosa de Maulets, que aniria lligada al treball de la campanya. La idea és que la feina de formació ajudi a fer confluïr ideològicament tots els agents de l'esquerra independentista que integren la coordinadora. Aquest treball serviria per anar consolidant àmbits del discurs a priori més difícils d'encaixar en una campanya titulada "300 anys d'ocupació, 300 anys de resistència", com serien els problemes del jovent, la precarietat laboral, la qüestió antipatriarcal o la lluita pel territori, qüestions que s'aniran incorporant en els propers anys a mesura que es vagin treballant i se'ls pugui donar un perfil més adaptable a la campanya. Aquest és un compromís prioritari de la campanya.

Els temes que sí que es va decidir treballar des de bon principi són: memòria històrica, llengua i cultura, territorialitat i autodeterminació.

Construir un estat per a una llengua perseguida

El 29 de juny de 1707 es signava el primer decret de Nova Planta als Països Catalans. Pocs després de la derrota austriacista a Almansa, el borbó començava a aplicar la que havia de ser la política del seu regne amb la resta de territoris catalans: l'abolició del dret i institucions pròpies i la substitució del català pel castellà en tots els àmbits institucionals i socials. Amb aquests objectius es dictarien fins a tres decrets de Nova Planta: el 1707 per al Regne de València i l'Aragó, el 1715 per Mallorca i les Pitiüses, i el 1716 pel Principat de Catalunya, tots amb el mateix objectiu assimilacionista.

El procés de substitució estava ben planificat: començar pels tràmits legals i anar envaint tots els altres àmbits, com l'educatiu o el religiós, fins a acabar bandejant el català també de l'àmbit domèstic. Conscients que la substitució no podia ser automàtica, el Consejo de Castilla dictava que: "en la Audiencia y ante los corregidores se sigan los pleitos en lengua castellana, y en los demás tribunales inferiores se permita por ahora el uso de la catalana, hasta que los escribanos se vayan instruyendo en la castellana".

Els vencedors de la guerra de successió s'adonaren que la intenció borbònica de substituir el català generaria oposició entre la població; és per això que Abad de Vivanco, secretari del Consejo de Castilla, va enviar una nota secreta als corregidors de Catalunya que havien d'aplicar el Decret: "Pondrá el mayor cuidado en introducir la lengua Castellana, a cuyo fin dará las providencias mas templadas, y disimuladas para que se consiga el efecto sin que se note el cuidado".

Tot i l'oposició popular, la repressió i l'estigmatització han estat eines que han donat en part els seus fruits, i en àmplies zones del país part de les catalanes i catalans han abandonat la llengua pròpia. És el cas de les ciutats d'Alacant o de València, algunes poblacions de l'àrea metropolitana de Barcelona i també a la Catalunya Nord. A més, l'oficialitat primordial del castellà i única del francès han dificultat la incorporació de la població immigrada a la llengua pròpia del país. Aquesta situació s'ha viscut especialment a les grans ciutats, on els últims decennis han arribat centenars de milers de persones que no han disposat de les eines per fer del català la seva llengua. Ni tan sols la promulgació del català com a llengua vehicular a l'ensenyament primari i secundari al Principat de Catalunya ha aconseguit que la major part de la immigració de segona generació hagi adoptat el català.

Malgrat els èxits dels ocupants, la llengua ha sobreviscut i s'ha revitalitzat, tant durant els períodes més foscos i sagnants de les dictadures (especialment la franquista) com en èpoques de

300 anys d'ocupació, 300 anys de resistència

Països Catalans: dominació i lluita d'alliberament

major llibertat política, quan s'ha aplicat una estratègia més subtil que ha permès el floriment de la literatura, de l'edició en català i que a poc a poc s'hagi reincorporat a l'ensenyament i a altres esferes.

Certament, avui dia a les escoles no maltracten els alumnes que parlen en català (com sí ha passat en d'altres èpoques) i en parts importants del país es poden fer els tràmits oficials en llengua catalana, però les legislacions estatals continuen vetllant per la preponderància del castellà i del francès, i la tendència uniformitzadora a nivell cultural de l'economia capitalista premia qui utilitza la llengua majoritària al mercat mundial i bandeja les expressions en llengües minoritzades. La mostra més clara d'aquesta tendència la tenim quan encenem l'aparell de televisió: només els canals de la CCRTV s'expressen íntegrament en català; la resta de canals públics autonòmics utilitzen el català de forma ridícula, i dels privats només a alguns del Principat es pot escoltar la llengua del país, però únicament per cobrir la quota legal – i sovint ni tan sols hi arriben.

Als efectes devastadors del lliure mercat s'hi ha de sumar l'acció política. D'una banda, els governs de París i de Madrid –siguin del color que siguin– sempre han legislat a favor del francès i del castellà. D'una altra banda, els governs autonòmics i regional (en el cas de la Catalunya Nord) han estat ocupats majoritàriament per partits d'obediència estatal, per la qual cosa la seva actuació a favor del català ha estat sobretot testimonial. Als governs autonòmics on han participat formacions polítiques d'obediència no-estatal (Principat de Catalunya i Illes), l'acció de govern no ha anat mai més enllà de la Constitució espanyola, cosa que impedeix fer polítiques amb visió global de país i prioritzant el català com a llengua comuna.

En el marc de l'actual Unió Europea, la situació per la nostra llengua és força complicada i encara pateix els efectes dels decrets de Nova Planta que Felip V va començar a imposar el 1707, i que els seus successors han continuat aplicant. Si el mercat i unes polítiques estatals uniformitzadores són obstacles difícils de superar, l'arribada massiva

d'immigrants afegeix més obstacles per a l'extensió social de la llengua, donada l'absència de l'eina necessària per posar en contacte els nousvinguts amb el català: un Estat propi per tal de garantir que el català sigui la llengua d'acollida en aquest racó de la Mediterrània i guanyar, per fi, la batalla d'Almansa.

Espanya: un instrument de dominació de classe

Malgrat que la derrota de la guerra i els Decrets de Nova Planta suposaren un retrocés de les classes ascendents als Països Catalans, en favor del interès dels sectors més lligats al bloc feudal hispànic, l'evolució de les relacions socials i econòmiques al nostre país seguien uns camins propis diferenciats dels de Castella els 300 anys que han seguit aquesta derrota i que han comportat les transformacions més grans en l'economia i la societat de la nostra història.

Davant la disputa dinàstica, diversos factors incidiren en l'aposta que part de les classes dirigents catalanes havien fet pel partit austriacista. Per una banda, la possibilitat de recuperació del poder polític i el règim constitucional perduts en el segle XVII amb les guerres i davant la pressió de la Monarquia Absoluta, empenyeren bona part del braç militar feudal català; però també els interessos mercantils empenyien les burgesies urbanes a aliar-se amb les potències marítimes com Anglaterra i Holanda, abans que amb les monarquies hispànica o francesa, amb l'expectativa d'aprofitar una situació de conflicte a tota Europa. Per a les masses populars, però, fou l'ocupació i les malvestats de les tropes castellanes i franceses les que acabarien convertint la guerra en una aferrissada resistència a l'ocupació forana. Donant una dimensió que avui en diríem nacional, al conflicte. I és el caràcter popular de la resistència el que feu més cruent el conflicte i més devastadora encara la repressió i venjança dels vencedors.

Si des del primer moment de la victòria, la Monarquia borbònica imposà els Decrets de Nova Planta i emprengué mesures destinades a eliminar tant les institucions, lleis pròpies, la cultura i llengua del país que li havia girat l'esquena i l'havia

combatut fins al final, a nivell econòmic també es féu notar el nou ordre. La imposició del reial cadastre, una contribució que tenia com a objectiu esdevenir el que les mateixes autoritats borbòniques definiren com "un tributo de vasallaje" que contribuís a finançar l'Estat Absolutista borbònic, castigà encara més la societat catalana, ja prou afeblida després de la guerra. A aquest impost s'hi afegiren les obligacions com la dels barcelonins de pagar la construcció del recinte fortificat de la Ciutadella per a l'exèrcit vencedor.

Però malgrat la negra situació a principis del segle XVIII, com al conjunt d'Europa, sense les periòdiques guerres o epidèmies que havien produït grans mortalitats en segles precedents, el país experimentà una expansió demogràfica i econòmica. Els Països Catalans viuen un fort creixement demogràfic, duplicant pel cap baix la seva població al llarg del set-cents, creixement que es visqué a tot arreu, però fou especialment acusat a les ciutats. Aquest creixement anà acompanyat d'una intensificació, extensió, especialització i millora dels conreus arreu del país, amb una agricultura cada vegada més orientada al comerç, més enllà de les necessitats de la subsistència. L'especialització en la producció de vins i aiguardents al Principat acabà esdevenint decisiva en la futura transformació de la societat i l'economia catalanes. En aquest sentit, el règim de propietat de la terra, amb predomini del pagès emfitèutic, i la cessió de terres en règims de masoveria, parceria o rabassa morta, determinaren una evolució de l'agricultura diferent de les castellanà, on s'imposà el latifundi. Foren els petits pagesos sense terra (subemfiteutes, arrendats, rabassaires) els qui protagonitzaren aquesta expansió de conreus i posaren els fonaments de l'acumulació de capital comercial que seria la base de la piràmide de la industrialització catalana.

El primer impuls econòmic vingué de la mà de les manufactures, molt diversificades i esteses, afavorides al seu torn per l'especialització dels conreus citada, que concentrà la producció manufacturera en zones determinades. Llana, seda, paper s'aglomeraren en diferents localitats i comarques, o la construcció naval, a tota la costa, fonamental per l'expansió del comerç que permeté donar sortida als productes. També al segle XVIII, al costat d'aquest auge manufacturer, començà a introduir-se la primera indústria moderna, el tèxtil cotoner.

Més tard, el segle XIX la mecanització de la indústria del cotó permetria una gran expansió i la progressiva substitució de la inicial producció d'indianes i estampats. També feu créixer la indústria i les concentracions de població en les zones fluvials perseguint la força motriu del primer tèxtil.

Durant el set-cents, amb aquesta progressiva aparició de les concentracions de manufactura, primer, i indústria, després, començà a créixer una nova classe, el proletariat català, que esdevindria cada vegada més important. També creixia el paper d'una ascendent burgesia, enriquida amb l'exploatació del treball català i cada vegada més necessitada d'impulsar del seu paper polític, sobretot al Principat, molt per davant del País Valencià i les Illes, que malgrat l'existència de diversos focus d'industrialització, com seria la indústria sedera a llocs com Alcoi, o el calçat valencià i menorquí, no començarien una veritable industrialització fins al mateix segle XX.

Per la seva banda el comerç havia jugat un paper decisiu, tant en la venda dels teixits manufacturats al mercat espanyol, que cauria més endavant degut a l'adopció de polítiques lliurecanvistes, pròpies del caràcter terratinet de l'oligarquia dominant castellana, base de la Monarquia; i el comerç d'aiguarent amb les colònies americanes, que si en un primer període tingué un paper important, a inicis del XIX, després de l'enfonsament del comerç americà a través de Cadis, les exportacions catalanes ja havien trobat altres camins.

Tots aquests canvis propiciaren l'aparició de nous protagonistes en els esdeveniments que marcarien la societat catalana, per una banda, els sectors més importants de la burgesia ascendent jugaren el seu paper al costat de la Monarquia absolutista borbònica i el seus projectes, malgrat intentar diferenciarse de l'alternativa més uniformitzadora i centralista castellana, es limitaren a buscar un encaix en el règim borbònic compatible amb els seus interessos i una certa tolerància vers la realitat cultural catalana, durament perseguida, trobant-se sempre amb l'aferissada oposició de les classes dirigents espanyoles.

L'evolució experimentada per la societat catalana es féu notar quan, a finals de segle XVIII, la sotragada que reconegué Europa amb la revolució francesa trobà un important ressò al nostre país. La Gran Guerra que seguí entre Espanya i França tingué Catalunya com a escenari, i acabà demostrant la debilitat política, militar i financera de la Monarquia absolutista borbònica, a més de la crisi del comerç exterior que provocaren les seves disputes internacionals amb Anglaterra, i importants sectors socials començaren a cercar més espai polític propi. Per a les classes populars la impopularitat de les tropes, les llesves i la polarització i pauperització provocades pel creixent capitalisme empenyien a revoltes i alçaments periòdics. També creixents sectors burgesos començaren a entrar en contradicció amb l'antic règim i amb el seu estat.

Un sentiment popular s'estengué arreu com il·lustrada una cobra que es popularitzà a Figueres durant una visita reial: "els reis han vingut / puput puput / la vinguda dels reis put"

La guerra que seguí a l'ocupació napoleònica, fou l'inici d'un segle, el XIX, marcat pels intents liberalitzadors de la burgesia, que generalment recolzà la monarquia borbònica i s'enfrontaria per una banda a un carisma que prengué una certa força al Principat i al País Valencià, i que tenia en la seva base una reacció al naixent capitalisme des d'una posició reaccionària i religiosa com a resposta davant l'amenaça de proletarització en molts sectors del camp, a més d'un cert component anticentralista; i per altra banda els conflictes urbans que enfrontaren republicans amb les autoritats borbòniques, i que tenien la seva base en el proletariat urbà i alguns sectors urbans més dinàmics que protagonitzaren bullangues i motins.

Les classes dominants seguiren fidels a l'Estat, mentre intentaven una modernització i liberalització ja fos recolzant reformes, aixecaments liberals, o pronunciaments militars. Finalment assoliren derrotar les carlinades, i al mateix temps reforçar la repressió de les classes populars a les ciutats.

Amb el creixement del proletariat a les ciutats arreu del país es visqueren els primers conflictes

obers. Als Països Catalans, les primeres màquines destruïdes per obrers foren a Alcoi, el 1821, i a Camprodon el 1823. Els alçaments populars urbans, sovint contra autoritats militars i eclesiàstiques sovint desbordaren els liberals més radicals, però encara no existia ni una consciència ni unes organitzacions de classe que suposessin un veritable perill. Amb tot, el republicanisme canalitzà els anhels de canvi social i el federalisme els de reivindicació nacional, i s'estengueren en les classes populars, a tots els Països Catalans de forma molt diferent que no pas al conjunt de l'Estat, a més d'un fort anticlericalisme. Aquests elements s'anirien reproduint més tard en la nostra història.

La primera associació obrera fou l'associació de teixidors, a Barcelona, el 1840, i seria reprimida i clausurada per Espartero, que, com agafarien per costum els militars espanyols, també bombardejà Barcelona. Aviat les primeres federacions obreres del país es començaren a estendre aplegant desenes de milers d'afiliats. Les revoltes contra les "quintes" i els "consums" marcaron el paisatge de l'època.

Per la seva banda, el desenvolupament de l'economia capitalista moderna, sobretot al Principat, es trobà aviat amb l'obstacle de l'estructura endarrerida de l'Estat espanyol, que aturà el ritme extraordinàriament ràpid de la primera veritable revolució industrial catalana basada en la mecanització del tèxtil, degut a la dificultat d'obtenir matèria primera necessària com el carbó o el ferro. Dificultat agreujada per l'estructura radial de les comunicacions que feia inaccessible el lignit de les mines asturianes, i per l'encariment del transport marítim de carbó anglès. També entrà aviat en contradicció amb les polítiques lliurecanvistes defensades pel capitalisme agrari terratinet castellà, dominant a l'estat. Progressivament, els burgesos catalans intentaren reforçar el seu paper polític, però mai intentant una ruptura amb l'estat espanyol que els assegurava la repressió contra l'ascendent classe treballadora, repressió que els permetia mantenir el seu paper de classe dominant, però renunciant a exercir de classe dirigent d'un estat en el qual sempre serien la perifèria. El que sí que entengué aquesta burgesia fou la necessitat d'enfortir el seu rol polític. Arreu del país, amb diferents graus en funció del desenvolupament d'aquestes burgesies i de la seva força, començà l'impuls d'una nova reivindicació nacional, ja fos cultural, amb la renaixença, o polític, amb el naixement del regionalisme.

Començaria al Principat un període d'agitació catalanista en la qual, tot i existir també un ampli catalanisme popular, l'hegemonia política fou del regionalisme conservador, que malgrat tot sabé capitalitzar la creixent reivindicació de més poder polític propi i instaurà la Mancomunitat, el primer, i molt limitat, intent de govern autònom. Si amb l'assumpció del catalanisme la Lliga sabia crear a finals de segle XIX i a principis del XX un començament de moviment nacional que cohesionava políticament el Principat, el fracàs del federalisme republicà, que veié com l'estat espanyol el reduïa a una mera descentralització, impedí que l'esquerra tingués encara una alternativa mentre el republicanisme, tret d'alguna excepció menor, acabà monopolitzat per un populisme demagògic com el lerrouxisme, que no aportà cap avanç als treballadors, i els donà l'esquena després de revoltes com la de la Setmana Tràgica. Però el fenomen no per-

dria força fins la consolidació d'una opció de classe com fou el sindicalisme antiestatal, col·lectivista i internacionalista de la CNT, sense encara, però, una posició clara pel que fa al plet nacional, però que s'implantà també amb força arreu dels Països Catalans a diferència del socialisme que hi tingué un paper molt secundari.

L'ascendent moviment obrer, amb un enfrontament cada vegada més fort i violent i la creixent reclamació d'un major poder polític català dugueren a les classes dominants espanyoles a apostar per la via de la força, amb la dictadura de Primo de Rivera. La repressió que seguí, ensem contra les organitzacions obreres i contra tot signe d'identitat catalana, amb la complicitat de la burgesia catalana, com sempre desitjosa de preservar els seus interessos de classe per damunt de cap enfrontament amb Espanya, fou el que acabà creant les condicions per la fi de la seva hegemonia dins el catalanisme.

Després de la dictadura, Macià fou qui canalitzaria l'ascens del catalanisme popular, i el començament de l'etapa popular del moviment nacional. Al País Valencià i a les Illes, però, el fracàs de la revolució industrial el segle XIX, tret d'algunes excepcions locals, féu que l'evolució dels fets seguís camins diversos, i la reivindicació cultural tímidament encetada no desembocà en un moviment polític i presa de consciència nacional de masses com al Principat, potser fins a finals dels seixanta del segle XX, i encara incompleta.

Amb tot, l'arribada de la segona república significà l'inici d'una etapa d'hegemonia popular del moviment nacional, i els partits obrers començaren a créixer, encara que l'apoliticisme cenetista frenava l'aparició d'una esquerra de classe del país. Però amb la victòria del Front Popular la burgesia tornaria a apostar per la dictadura, però aquesta vegada la consolidació de les forces obreres, democràtiques i populars derrotà el cop arreu dels Països Catalans i impedí la victòria fàcil prevista pels colpistes. Començava una guerra que donaria lloc als 40 anys de dictadura.

L'economia catalana experimentaria al principi de la dictadura un enorme endarreriment, especialment pel que fa al retrocés de les condicions de vida dels treballadors, no recuperant fins a finals dels anys cinquanta els nivells de producció dels temps de la república. Però aquest cop els empresaris comptaven amb un règim que assegurava la "pau social" amb la seva repressió, i no seria fins bastant al final que les organitzacions sorgides de les classes populars catalanes protagonitzarien gairebé en solitari la lluita contra el feixisme, per la llibertat nacional i per la transformació social.

El franquisme permeté el desenvolupament d'una economia basada en l'explotació d'una mà d'obra barata i sense drets laborals ni sindicals, i permeté a les classes dominants consolidar el seu domini, sobre l'esquena dels treballadors catalans, i amb la complicitat i ajuda de les democràcies occidentals durant la guerra freda, assolir una relativa estabilització econòmica que els havia de permetre 40 anys després trucar a la porta d'Europa. Durant aquesta etapa es produí el naixement de la indústria del ciment i l'especulació, amb què es feren enormes fortunes i es començà un model de creixement que avui els hereus d'aquell règim han depurat i perfeccionat.

Gràcies a la traïció de les formacions majoritàries que es reclamaven i es reclamen catalanes i d'esquerres, que deien lluitar per una ruptura democràtica, una transformació social i l'assoliment de les llibertats nacionals catalanes, les classes dominants pogueren legitimar el nou règim restaurant la monarquia borbònica i mantenir el seu domini de classe i el seu aparell repressiu.

L'alternativa és la independència o la dissolució

Des del punt de vista polític, el 25 d'abril de 1707 significa l'inici d'un procés que tenia com a finalitat la desaparició de les institucions catalanes i la seva substitució per delegacions administratives del poder central espanyol: la construcció d'un estat unitari sobre la base de Castella. Des d'aleshores fins ara, l'ocupació espanyola s'ha disfressat amb diverses formes de dominació, des de la dictadura fins l'estat de les autonomies, però totes elles s'han fonamentat en la negació del dret dels i les catalanes de decidir sobre els seus propis assumptes.

Com s'ha dit, poc després de la desfeta d'Almansa, Felip V promulgà els Decrets de Nova Planta del Regne de València i d'Aragó. En els decretava l'abolició de les institucions valencianes i el seu sistema legislatiu, inclòs el codi civil; a més, prohibia el català a l'administració, l'escola i l'església com a primer pas per "acorrallar-lo a un reducte folkloric", com diria Joan Fuster. Mentrestant, passava a sang i foc per Xàtiva i castigava severament el poble vençut. El mateix procediment que seguiria al Principat i al Regne de Mallorca, després de les respectives derrotes el 1714 i 1715. L'important és destacar que aquell cicle donà lloc a la imposició, per part de la monarquia borbònica, de la base fonamental del seu projecte polític: la constitució d'un estat unitari centralista a partir de la dissolució de les institucions catalanes, procés del qual els Decrets de Nova Planta en foren el primer pas.

El següent moment de construcció de l'estat espanyol tal i com el coneixem avui dia correspon al llarg i mai no acabat procés de "modernització" de l'estat espanyol, o el que és el mateix, els repetits intents de les burgesies espanyoles d'adaptar les estructures de l'estat als seus interessos, sempre en tensió amb la noblesa terratinent, l'església i alguns aparells del mateix estat com l'exèrcit. Les constitucions liberals del segle XIX són un constant estira i arronsa entre els sectors dominants esmentats, l'únic element cohesionador i inqüestionable dels quals era el principi d'estat unitari. L'estructura administrativa en la qual es fonamentaren fou la provincial. Però també hi hagué fortes tensions entre aquesta estructura imposada i les classes populars dels Països Catalans, els moviments de resistència de les quals sempre van estar impregnats d'una catalanitat que, malgrat els esforços assimilacionistes de l'ocupant, es mantingué ferma en tots els racons del país.

Aquesta catalanitat impregna els moviments socials que neixeran durant la segona meitat del segle XIX producte de la progressiva industrialització d'algunes parts del país. La Renaixença, moviment que és comú als tres principals territoris històrics dels Països Catalans, serà el moviment cultural autòcton més important de l'època, mentre que el regionalisme, el republicanisme, el fede-

ralisme i l'obrerisme seran les expressions ideològiques i polítiques que els diferents sectors socials assumiran en el transcurs de la confrontació que es desencadenarà inevitablement, principalment contra l'estat.

Però a cada avenç de les forces populars seguirà un replegament de les estructures de dominació. La restauració conservadora – el període d'alternança entre conservadors i liberals, tant semblant a la de PP i PSOE actual – seguirà al sexenni revolucionari de 1868 a 1874; la dictadura de Primo de Rivera seguirà a l'ascens del moviment obrer i del catalanisme de les primeres dècades del segle XX; i la llarga nit franquista aniquilarà les esperances sorgides del període de la II República. En tots els casos, l'estat unitari respondrà contundentment, moltes vegades de forma sanguinària, als intents de reforma de l'estat.

El franquisme, però, a banda de significar un dels períodes en què el projecte d'assimilació cultural i dominació social i política que està en la base de l'estat espanyol s'assenta de forma més agressiva, també és un període en què les classes populars catalanes prenen consciència d'aquesta dominació i articulen importants estructures de lluita i resistència. A causa d'aquestes, i partir de la seva integració en l'estat a partir de la mort de Franco, aquest cedirà una descentralització administrativa: les autonomies. El final del franquisme, es limita a ser el final de Franco, la seva mort física. Però a banda de les llibertats de democràcia formal assolides, la importància de les quals no es pot bandejar, els canvis que vingueren després en relació a l'estructura de l'estat, els canvis que els intel·lectuals del sistema ens empaqueten amb el nom de "Transició democràtica", en realitat reforçaren el pilar fonamental de la "unidad indisoluble de la nación española", i l'exèrcit espanyol com a garant d'aquesta unitat, principis consagrats en els primers articles de la constitució espanyola de 1978.

En aquest marc, les autonomies catalanes queden com a entitats subaltemes, postergades, sense poder polític propi. L'esquerra independentista denuncià aleshores el que això significava, quedant-se sola en la denúncia de la pantomima autonòmica. Durant 16 anys, de 1979 a 1995, desenvolupà una estratègia de propaganda armada que permeté l'aparició d'un incipient moviment social i polític que aconseguí estendre socialment, per primera vegada en la història de forma massiva, les posicions independentistes.

Avui, els processos de reforma estatutària, o el que és el mateix, l'actual procés de reestructuració de l'estat, no han significat, ni de bon tros, l'avenç que l'autonomisme català, encapçalat al Principat per CiU i ERC, preveien. El PSOE no vol reformar un estat irreformable, sinó retocar-lo, mentre que el PP segueix obscecat en retallar-lo encara més. 300 anys després, com al llarg de tots aquests tres segles, haurem de ser les classes populars les qui prenguem el propi camí de l'alliberament del nostre poble. Els Països Catalans només poden optar per la independència, la ruptura amb els estats espanyol i francès, o per restar-hi lligats, esquartrats i sotmesos, condemnats a dissoldre's dins seu.

País Basc: la solució contínua sent política

Després de tres intents anteriors de resolució del conflicte que viu el poble basc amb els estats espanyol i francès, l'esquerra independentista basca va decidir fer un pas més i proposar un altre model per solucionar el conflicte. Amb l'objectiu de cercar un escenari definitiu de pau, democràcia i justícia, Batasuna i la resta de l'esquerra abertzale van presentar la proposta "Ara el poble, ara la pau", que defineix dos àmbits diferenciats per al diàleg i l'acord. Ho féu el novembre del 2004 al velòdrom d'Anoeta.

La proposta es basava en la constitució d'una primera taula de negociació entre els agents polítics, sindicals i socials d' Euskal Herria per crear una base que permeti definir un marc en què tots els drets civils i polítics siguin respectats i en el que el poble basc pugui decidir lliurement el seu futur. Una segona taula de negociació hauria d'asseure en una taula l'organització armada ETA i els governs dels dos estats. Durant els últims anys, l'esquerra abertzale ha treballat per crear aquest marc propici, que es reforçà el març del 2006 quan ETA decretà un alto el foc de caràcter indefinit.

El procés avui es troba en un punt mort. Durant un temps va semblar que el procés i les dues taules de negociació anaven prenent forma. Tot indicava la predisposició del govern espanyol a ser receptiu amb el procés. Però això no deixà de ser un miratge, perquè continuà la repressió i persecució de l'esquerra abertzale. A data d'avui, encara no s'ha revocat, ni sembla que s'hagi de fer en un futur proper, la llei de partits que manté il·legals bona part de les organitzacions polítiques i socials del moviment abertzale. Continúa també una política penitenciària repressiva que té com clar exemple el cas del pres Iñaki Juana de Chaos, que encara ara pateix presó atenuada per dos articles publicats al diari Gara, en un clar atac a la llibertat d'expressió.

Mantenint bloquejat el procés el govern espanyol del PSOE, sense haver complert cap dels acords a què s'havia compromès; després de nou mesos d'alto el foc i de denúncies de l'esquerra abertzale d'aquest bloqueig, ETA decidí interrompre l'alto el foc amb l'atemptat a Barajas en què moriren dos treballadors equatorians.

Un cop més però, sembla clar que el govern espanyol ha tomat ser incapaç d'estar a l'alçada de les circumstàncies, s'ha deixat arrossegar per la pressió demagògica i ultra del PP i del sector més reaccionari del PSOE i, a la pràctica s'ha mostrat desinteressat en solucionar els problemes estructurals d'un estat com l'espanyol que és incapaç de solucionar els seus problemes històrics, tot negant el caràcter polític del conflicte.

Vist en perspectiva, i tot i que és clar que aquest procés està tenint lloc en conjuntures i escenaris diferents que els que havien marcat els altres intents, no deixa de ser una mostra del mateix immobilisme cec de sempre. El govern espanyol ha tomat a utilitzar l'estratègia de fer creure a la societat que el procés era irreversible mentre assegurava que en cap cas es tractarien temes polítics, ha intentat debilitar a l'esquerra abertzale, i ha volgut guanyar temps de cara a les properes eleccions al Congrés espanyol. Des del primer moment ha endarrerit el ritme, els terminis i no ha complert els acords als quals s'havia compromès, tot tement una reacció adversa del seu electorat, atiat per l'agitació cada vegada més cridanera del PP.

Per la seva banda, sembla, però, que la societat basca ha assumit que no pot desaprofitar un aquesta oportunitat, i s'ha continuat mobilitzant, dient ben clar que estan per a la resolució del conflicte, que el procés està més viu que mai. Diferents sectors del poble basc han sortit al carrer per demanar la implicació sincera de totes les perso-

nes que realment estan interessades en crear un marc democràtic que permeti al poble basc decidir lliurement, sense condicions, els seu futur. Totes aquestes veus han reivindicat que aquest nou marc només pot passar pel reconeixement de la unitat de totes les terres basques i pel reconeixement del dret a l'autodeterminació. Sense el reconeixement del dret a decidir, no és possible la creació d'un context social i polític democràtic.

Als Països Catalans sempre hi ha hagut un suport explícit del moviment independentista i de importants sectors dels moviments socials per la lluita de l'esquerra independentista basca. Però és igualment important ressaltar que cap partit institucional no ha estat capaç de fer una aposta clara i democràtica que anés a favor de la resolució real d'aquest conflicte. Ni CIU, ni ERC, ni ICV, ni molt menys PSC no han estat capaços de mullar-se a favor de la superació del marc constitucional establert, de obrir la porta cap a una democratització que permeti reformular el model d'estat existent i poder solucionar els conflictes de les nacions sense estat.

Des d'Endavant hem seguit aquest procés donant clar suport a la lluita del poble basc i de l'esquerra independentista basca cap a la consecució d'aquest escenari desitjat. Sabem que el camí a recórrer és llarg i que només ha fet que començar, que les dificultats que s'estan trobant no són més que una expressió clara de les contradiccions que sempre han negat els drets dels pobles basc i català entre d'altres. Per això és necessari renovar el compromís en aquesta lluita, perquè el dret a la autodeterminació sigui un dret segur per a tots els pobles oprimits, perquè es reconegui la nostra territorialitat i per aconseguir una societat més justa, igualitària i democràtica. Per això la única solució al conflicte entre el poble basc i els estats espanyol i francès continua sent política.

Verí

El meu odi més gran per vosaltres,
amics, amics companys.
Els inactius en les idees nobles,
els apocats per a les causes grans,
els paralítics, de la nova vida,
els pobres d'esperit i voluntat,
els que pensen en la futura pàtria
i no tene valor per a cridar;
molt més que els enemics intransigents
m'inspireu odi sant.

Els uns, escèptics vells o paorosos,
indiferents els altres o covards,
ni coratge teniu, ni amors ni odis,
ni sabeu rebel·lar-vos, ni triomfar.
Als vostres actes manca valentia,
a la vostra paraula claredat;
vostra vida és l'amiga inseparable
de l'esterilitat,
perquè, febles indignes, us espanta
la lluita pels difícils ideals.

La indignació, la santa indignació;
em fa que escrigui versos tot odiant;
molt més que els enemics intransigents
m'inspireu odi sant.

Desperta, ferro! Joventut exalta't!
Per sobre dels caiguts fes via avant.
Soterra els impotents, els inactius,
els que lligar-te volen peus i mans
perquè, febles indignes, els espanta
la lluita pels difícils ideals.

El meu odi més gran per a vosaltres,
amics, amics companys!

*Miquel Duran i Tortajada
Ciutat de València, 1895-1967*

www.endavant.org